

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

استان شناسی کرمانشاه

پایه دهم

دوره دوم متوسطه

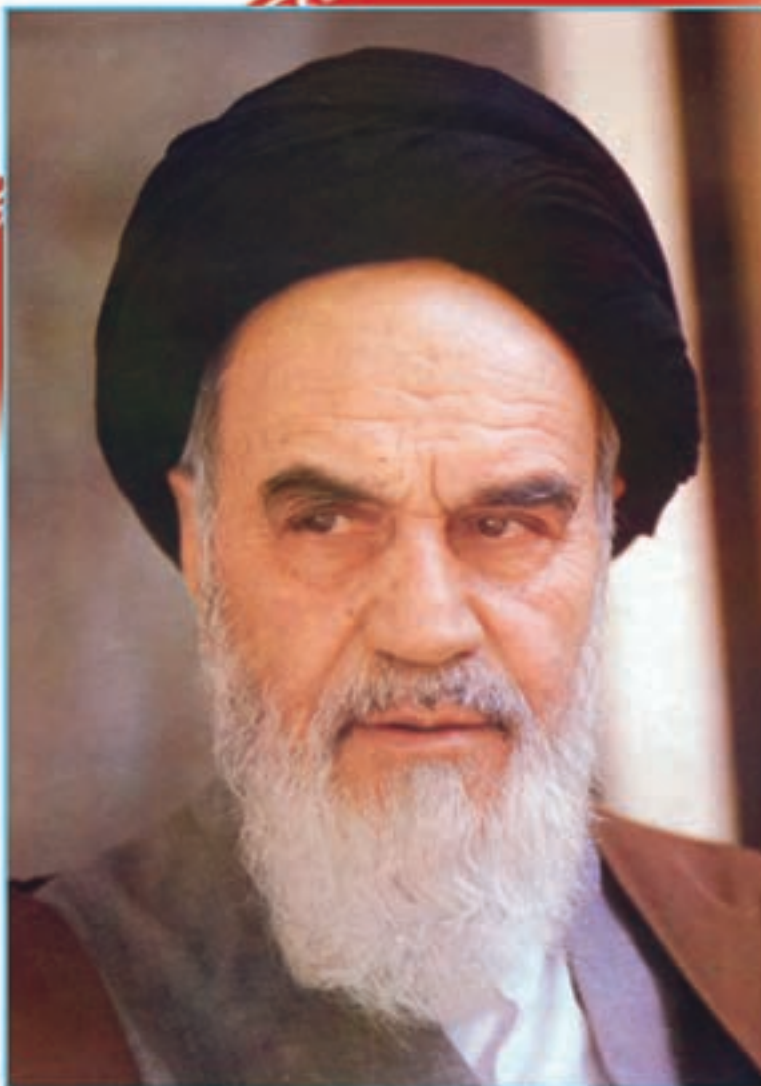

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب:	استان‌شناسی کرمانشاه پایه دهم دوره دوم متوسطه - ۲۳۷/۷
پدیدآورنده:	سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف:	دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف:	زهره رحیم‌زاده، پروین نادریان، محمدرضا ابری‌فام، کامبیز حسینی و سهیلا افکاری (اعضای گروه تألیف) - حسن ستایش (ویراستار)
مدیریت آماده‌سازی هنری:	اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
شناسه افزوده آماده‌سازی:	لیدا نیک‌روش (مدیر امور فنی و چاپ) - طاهره حسن‌زاده (مدیر هنری، نگاشتارگرافیک) طراح گرافیک و طراح جلد - مریم نصرتی (صفحه‌آرا) - فاطمه باقری‌مهر، مریم جعفر علیزاده، آذر روستایی فیروزآباد، فاطمه پزشکی، حمید نابت‌کلاچاهی، سیده شیوا شیخ‌الاسلامی (امور آماده‌سازی)
نشانی سازمان:	تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی) تلفن: ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹ وبگاه: www.irtextbook.ir و www.chap.sch.ir
ناشر:	شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران: تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروپخش) تلفن: ۴۴۹۸۵۱۶۱-۵، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۳۷۵۱۵-۱۳۹
چاپخانه:	شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»
سال انتشار و نوبت چاپ:	چاپ هشتم ۱۳۹۷

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس‌برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکتیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۱۹۵۳-۰ ISBN 978-964-05-1953-0

نهضت برای اسلام نمی تواند محصور باشد در یک کشور و نمی تواند محصور باشد در حتی کشورهای اسلامی. نهضت برای اسلام همان دنباله نهضت انبیاست. نهضت انبیا برای یک محل نبوده است، پیغمبر اکرم اهل عربستان است لکن دعوتش مال عربستان نبوده، محصور نبوده به عربستان، دعوتش مال همه عالم است.

امام خمینی(ره)

فهرست

۱	فصل اول — جغرافیای طبیعی استان کرمانشاه
۲	درس ۱: موقعیت جغرافیایی استان
۴	درس ۲: ناهمواری‌های استان
۱۲	درس ۳: آب و هوای استان
۱۸	درس ۴: منابع طبیعی استان
۳۲	درس ۵: مخاطرات طبیعی و آلودگی‌های زیست محیطی
۴۰	فصل دوم — جغرافیای انسانی استان کرمانشاه
۴۱	درس ۶: تقسیمات سیاسی استان
۴۴	درس ۷: تنوع شیوه‌های زندگی در استان
۵۱	درس ۸: ویژگی‌های جمعیتی استان
۵۶	فصل سوم — ویژگی‌های فرهنگی استان کرمانشاه
۵۷	درس ۹: سرزمینی با تنوع فرهنگی
۶۷	فصل چهارم — پیشینه تاریخی استان کرمانشاه
۶۸	درس ۱۰: تاریخی به قدمت ده هزار سال
۷۷	درس ۱۱: مشاهیر و نام‌آوران استان کرمانشاه
۸۲	فصل پنجم — توانمندی‌های استان کرمانشاه
۸۳	درس ۱۲: جاذبه‌های طبیعی — تاریخی، فرهنگی
۹۹	درس ۱۳: توانمندی‌های اقتصادی استان
۱۱۳	فصل ششم — شکوفایی استان کرمانشاه پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی
۱۱۴	درس ۱۴: دستاوردهای انقلاب اسلامی در استان
۱۲۱	درس ۱۵: چشم‌انداز آینده استان

سخنی با دانش‌آموزان عزیز

شاید از خود سؤال کنید که برنامه‌استان‌شناسی چه نوع برنامه‌ای است؟ هدف برنامه‌ریزان درسی از تألیف کتاب استان‌شناسی چیست و مطالعه این کتاب چه اهمیتی دارد؟ پاسخ ما به شما دانش‌آموز عزیز این است که کتاب استان‌شناسی شما را با استان محل زندگی، مسائل جغرافیایی، تاریخی، اجتماعی، مردم‌شناسی، اقتصادی و فرهنگی آن آشنا می‌کند. از طرف دیگر یکی از انتظارات تربیتی دنیای امروز، تربیت شهروندانی آگاه است. یک شهروند مطلوب، نیازمند پیدا کردن درکی همه‌جانبه از واحدهای سیاسی کشور خود و سرزمین ملی در زمینه‌های مختلف است. این برنامه به شما کمک می‌کند تا از استان محل زندگی خود نگاهی جامع و همه‌جانبه پیدا کنید. کسب بصیرت نسبت به محیط زندگی و آگاهی از خصوصیات آنچه در گذشته و حال و مسائل محیطی، اجتماعی و اقتصادی، فرهنگی و پیشینه تاریخی استان به شما کمک خواهد کرد تا با بحث و گفت‌وگو بینشی عمیق از این مسائل پیدا کرده و راه‌حل‌های این مشکلات را پیدا کنید.

بدون شک شما مدیران آینده جامعه خواهید بود. زندگی مدرسه‌ای باید شما را به دانش لازم برای حل مسائل جامعه مجهز کند. مکانی که شما در آن زندگی می‌کنید توانمندی‌های مختلفی دارد؛ برای مثال، می‌توان به توانمندی‌های جغرافیایی، فرهنگی، اقتصادی و انسانی اشاره کرد. خود شما بخشی از این سرمایه و توانمندی‌ها هستید. بهره‌برداری از توانمندی‌های بالقوه یک کشور در گرو شناخت همه‌جانبه محل زندگی شما و نیز کشور است. برنامه استان‌شناسی به شما می‌آموزد که فرصت‌های موجود در استان شما کدام است و یا اینکه تهدیدها و ناتوانی‌ها را چگونه می‌توانید به فرصت تبدیل کنید؟

فراموش نکنید که همه امکانات موجود در محیط فرصت است، آب و هوا، بیابان، کوه، رودخانه، جنگل، نیروی انسانی، میراث فرهنگی، صنایع دستی و خیلی چیزهای دیگر، مهم این است که پیاموزید چگونه از این فرصت‌ها در جهت سعادت خود و جامعه استفاده کنید. آگاهی از مسائل استان موجب خواهد شد تا از علل پیشرفت و یا عقب‌ماندگی استان خود آگاه شوید و برای حل آن، راه‌حل‌های خلاق پیدا کنید.

ممکن است این سؤال در ذهن شما مطرح شود که آیا بهتر نیست آموزش درباره محیط زندگی یا موضوعات اجتماعی از محیط نزدیک آغاز شود و سپس به محیط دورتر مانند استان و یا کشور بینجامد. ما در این برنامه از طریق طرح پرسش‌ها و فعالیت‌های مختلف این فرصت را برایتان فراهم کرده‌ایم.

بدون شک مطالعه شهر و استان در زمینه‌های جغرافیایی، تاریخی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، آداب و رسوم محلی نه تنها می‌تواند موجب دلبستگی به زادگاه و سرزمین ملی شود، بلکه این فرصت را فراهم می‌کند تا با گنجینه‌های مختلف طبیعی، انسانی، فرهنگی و فناوریانه کشور خود آشنا شوید. در این برنامه درمی‌یابید که افراد زیادی چه در گذشته یا حال در استان شما برای اعتلای کشور تلاش کرده‌اند.

انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ شرایطی را فراهم کرد که دولت و مردم با احساس مسئولیت بیشتری برای پیشرفت همه‌جانبه ایران عزیز تلاش کنند. در ادامه این تلاش‌ها جهت رسیدن به قله رفیع سربلندی و شکوفایی ایران اسلامی که به همت و کوشش شما دانش‌آموزان عزیز بستگی دارد امید است با عنایت حق تعالی و اعتماد به نفس از هیچ کوشش و خدمتی دریغ نکنید. در این راه قطعاً راهنمایی‌های مفید دبیران محترم جغرافیا بسیار سودمند خواهد بود.

به امید موفقیت شما

گروه جغرافیای دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری

استان کرمانشاه از دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

این استان از لحاظ جایگاه انسانی و جایگاه طبیعی و جایگاه جغرافیایی، یکی از استان‌های ممتاز کشور عزیز و پهناور ماست. در آغاز عرایض، چند جمله‌ای در مناقب کرمانشاه و مردم عزیز کرمانشاه عرض کنیم.

برخی از خصوصیات مثبت، بین مردم سرتاسر کشور مشترک است؛ ولی بعضی از خصوصیات در برخی از استان‌ها برجسته‌تر و پررنگ‌تر است. مردم کرمانشاه را از دیرباز به جوانمردی و سلحشوری و وفاداری و مهربانی شناختیم؛ مردمی غریب‌نواز، مردمی مهمان‌نواز، و به طور خلاصه، دارای صفات نیک پهلوانی، این جزو خصوصیات است که در کرمانشاه می‌درخشد؛ از دور و نزدیک، همه این را می‌دانند و احساس می‌کنند.

آنچه که این بنده را در مورد کرمانشاه، همیشه وادار به تحسین می‌کرده است، این است که مردم این استان با وجود چندگونگی، از لحاظ قومی، از لحاظ مذهبی، حتی از لحاظ گویشی، در کنار هم، مهربان، با سلم و مدارا و برادروار زندگی می‌کردند و می‌کنند؛ این خصوصیت بسیار مثبتی است که باید بر آن پافشاری کرد، آن را حفظ کرد و افزایش داد. عشایر و مرزداران غیور این استان، در همه نقاط این استان، با همان خصوصیات عشایری و غیرتمندی شناخته می‌شوند.

من در سال ۵۹، اوائل جنگ تحمیلی، سرتاسر این استان را رفتم و از نزدیک دیدم، در گیلان غرب و اسلام‌آباد که مردم شیعه هستند، در پاوه و اورامانات که مردم سنی هستند، در ریجاب و دالاهو که گروهی مردم اهل حق هستند؛ همه جا مردم در حال دفاع، در حال اظهار ارادت به نظام جمهوری اسلامی بودند. من همان روحیه‌ای را که در مناطق گوناگون این استان دیدم، در مرکز استان هم که مجموعه‌ای از نمونه‌های اقوام و عشایر گوناگون در اینجا هستند، مشاهده کردم. این، صفت برجسته‌ای است.

دوران دفاع مقدس، آزمایش بزرگی برای این استان بود. جنگ هشت ساله از این استان شروع شد و در این استان ختم شد. اولین حملات هوایی رژیم بعثی عراق به این استان و به شهرهای این استان – به همین اسلام‌آباد و گیلان غرب و بقیه مناطق مرزی – و اولین تجاوز مرزی به قصر شیرین در این استان بود. هشت سال بعد هم باز جنگ در اینجا خاتمه پیدا کرد. آخرین حرکت دفاعی کشور ما و مردم عزیز ما در قضیه مرصاد، باز در این استان بود. یعنی سراسر این هشت سال، این استان در حال دفاع، در حال ایستادگی و شجاعت بود. قبل از شروع جنگ تحمیلی هم از اول انقلاب همین جور بود. یک ماه بعد از پیروزی انقلاب – یعنی در اسفند سال ۵۷ – جوان‌های کرمانشاهی بودند که رفتند تا از پادگان لشکر سهند دفاع کنند. اولین گروه‌هایی که برای دفاع در مقابل ضد انقلاب بسیج شدند و راه افتادند رفتند، که بعضی از همان‌ها جزو شهدای نام‌آور کرمانشاه‌اند.

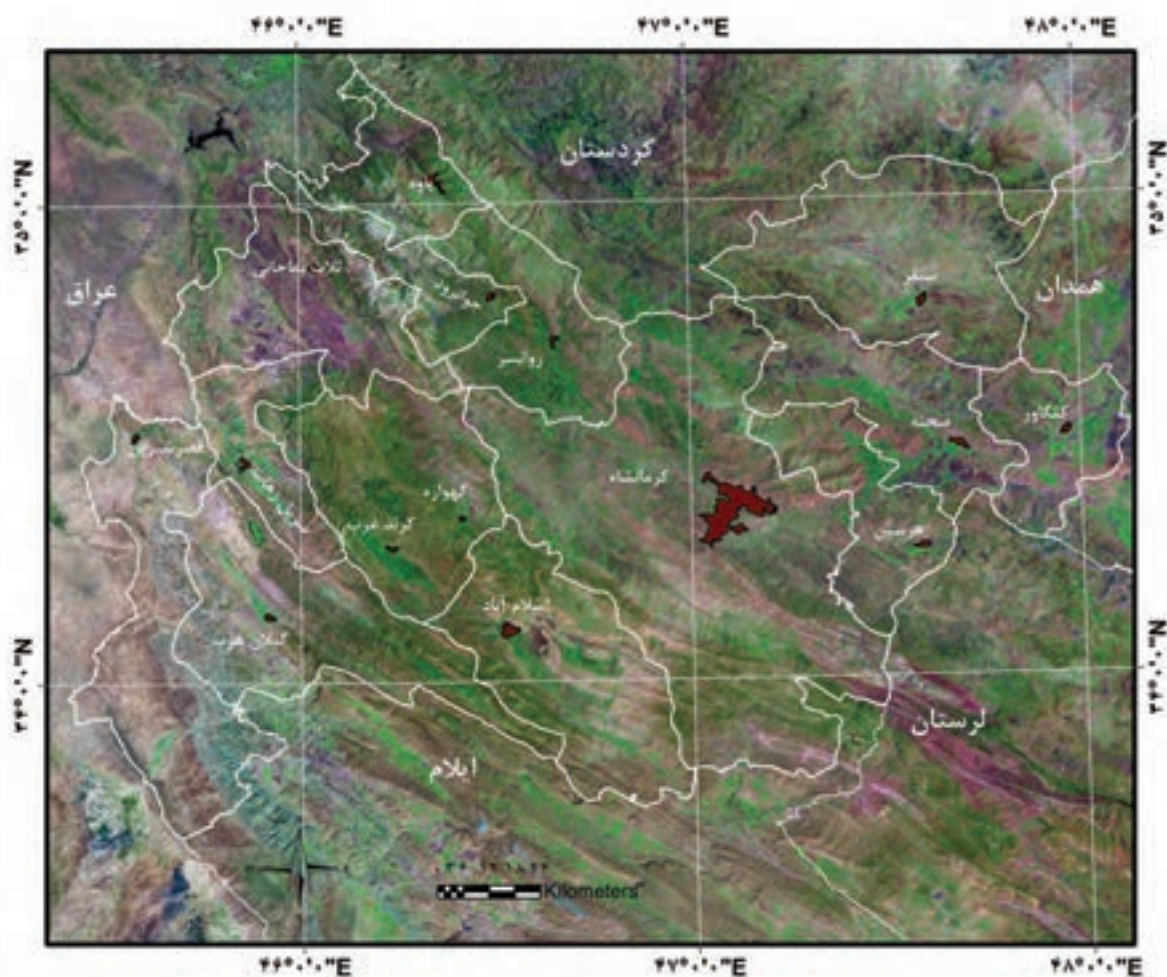
شخصیت‌های برجسته و ممتازی در ادبیات، در انواع هنر، در شعر، در خط، در علوم – علوم فنی و مهندسی، علوم پایه، علوم دینی – در ورزش، در گذشته دور و نزدیک در این استان وجود داشتند؛ امروز هم بحمدالله هستند. خاندان‌های علمی معروفی که سابقه حضور علمی آنها در این شهر و در

این استان بعضاً به بیش از یک قرن و دو قرن می‌رسد، در این استان حضور دارند، یعنی از لحاظ نیروی انسانی، این استان یک چنین استان برجسته‌ای است .

نقش زنان در این استان، یکی از نقش‌های برجسته است. ما در تمام استان‌های کشور- به جز یک استان دیگر غیر از استان کرمانشاه - این همه زن شهیده و زن جانباز که در قضایای دفاع مقدس به شهادت رسیدند یا جانباز شدند، نداریم. در اینجا زنانی که در جبهه شهید شدند و همچنین کسانی که در بمباران‌های دشمن به شهادت رسیدند، فقط یک نمونه دیگر در سرتاسر کشور دارد، این هم یکی از امتیازات است.

وضع طبیعی استان هم متناسب با همین وضعیت انسانی است؛ یک وضع طبیعی ممتازی است. هم از لحاظ اوضاع طبیعی، هم از لحاظ موقعیت جغرافیایی، این استان ممتاز است. این استان استعداد عالی کشاورزی دارد، آب سطحی فراوان و البته متأسفانه مهار نشده دارد؛ که یکی از کارهایی که باید در این استان انجام بگیرد، مهار بیش از پیش آب‌های سطحی است. این استان زمین‌های حاصلخیز، خاک حاصلخیز، اراضی قابل کشت دارد. در این استان، بیش از هشتصد هزار هکتار زمین قابل کشت و زراعت وجود دارد. این استان آب و هوای متنوع دارد، قابلیت‌های صنعتی و معدنی دارد. به خاطر موقعیت جغرافیایی‌ای که دارد، از لحاظ ارتباط با خارج و ارتباط با بخش‌های گوناگون کشور، این استان قابلیت حمل و نقل و بازرگانی دارد، چندین مرکز مهم اقتصادی کشور در فاصله‌های برابر و مقابری با این شهر و این استان قرار دارند. همچنین به خاطر طبیعت زیبا و آثار منحصر به فرد تاریخی‌ای که در این استان هست، قابلیت گردشگری دارد. اینها خصوصیات طبیعی و جغرافیایی و انسانی این استان است.

با توجه به این نقاط مثبت و برجسته، جوان این استان باید سرشار از امید و نشاط و میل به کار باشد. جوان‌های استان توجه کنند و بدانند که در چه موقعیتی، در چه منطقه حساس و دارای امتیازی زندگی می‌کنند.

تصویر ماهواره‌ای استان کرمانشاه

این تصویر توسط سنجنده ETM، ماهواره Landsat از غرب کشور برداشت شده است. سنجنده ETM براساس اختلاف طول موجی که از سطوح مختلف سطح زمین به آن می‌رسد از زمین تصویربرداری می‌کند. تصویربرداری با این سنجنده در ۹ باند صورت می‌گیرد. به همین علت اجزاء به رنگ‌های متفاوت دیده می‌شوند، به طور مثال در این تصویر سطوح آب به رنگ تیره است.

در این تصویر که با ابعاد 185×170 کیلومتر برداشت شده است، به غیر از استان کرمانشاه بخش‌هایی از استان‌های همسایه نیز مشاهده می‌شود. با اندکی توجه به تصویر می‌توانید ناهمواری‌ها و روند شمال غرب — جنوب شرق آن‌ها را تشخیص دهید.

(عکس از سازمان فضایی ایران)